

Англійська мова як Lingua Franca сучасного академічного світу

Сергій Курбатов

Інститут вищої освіти НАПН України

E-mail: sergiy.kurbatov@gmail.com

Facebook: Sergiy Kurbatov

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №641/2015

Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні

“Ураховуючи роль англійської мови як мови міжнародного спілкування, з метою сприяння її вивченню для розширення доступу громадян до світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, які відкриває знання та використання англійської мови, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного і науково-освітнього простору, на підтримку програми Go Global, яка визначає вивчення англійської мови одним із пріоритетів стратегії розвитку, постановляю:

- 1. Оголосити 2016 рік Роком англійської мови в Україні...”*

Президент України Петро Порошенко

*16 листопада 2016 року**

<http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>

Основні складові Програми Go Global

*(здійснюється за підтримки Посольства США в Україні та Британської ради)**

- 1. Multilingual UA** – комплекс законодавчих ініціатив по запровадженню європейських освітніх стандартів в систему освіти;
- 2. Lingua GOV** – запровадження критерію знання іноземних мов до системи державної служби;
- 3. Welcome Ukraine** – програма залучення до України значної кількості носіїв мови.

* <http://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/556feb4489073/>

Мова як основа людської культури

“ Кордони мого розуміння – це кордони моєї мови ”
(Людвіг Вітгенштайн (1889-1951))

“ Мова є будинком Буття. В помешканні мови перебуває
людина ”
(Мартін Гайдеггер (1889-1976))

“ Мова задає визначальні схеми людської орієнтації в
світі ”
(Ганс-Георг Гадамер (1900-2002))

Мова як ключ до розуміння природи людського мислення

Гіпотеза Сепіра-Ворфа (*Едвард Сепір (1884-1939) та Бенджамін Ворф (1897-1941)*) або гіпотеза лінгвістичної відносності —

концепція, розроблена в 30-х роках ХХ століття, за якою структура мови визначає мислення і спосіб пізнання реальності.

Гіпотеза припускає, що люди, які говорять різними мовами, по-різному сприймають світ і по-різному мислять.

Ліна Костенко Цавет танем

Згоріли їхні селища, пропали їхні мули,
Бредуть, бредуть вигнанці в дорогу
неблизьку,
Щоб мову свою рідну їх діти не забули,
їм літери виводять вірменки на піску.

А вітер, вітер, вітер!..
Який палючий вітер!..
Обвуглені обличчя січе, січе, січе!..
Лиш виведеш те слово із тої в 'язі літер,
а слово ж без коріння, покотиться, втече.

І десь, в якійсь пустелі, з'їдять його
верблюди.
Забудуть його діти, і виростуть німі.
Бредуть, бредуть вигнанці...
бредуть бездомні люди...
Ні даху ж, ні притулку, – буквар їм на умі!

Згоріли їхні храми. Мужчини їхні вбиті.
Втонули їхні дзвони у озері Севан.
О, як їм далі жити? На тім кровопролитті
не місяць в небі сходить – турецький
ятаган.

А вітер, вітер, вітер!..
Як шарпає той вітер!..
Куди їх ще, вигнанців, недоля заведе?
Нема коли писати отих маленьких літер.
Немає чим писати. Нема писати де.

І тільки на привалі, в ті рідкісні хвилини,
коли ще в свої тачки жінки не запряглись,
Ті букочки вірменські виводять, як
стеблини,
і слізьми поливають, і букви прийнялись.

В пісках пустили корінь – а вітер, вітер,
вітер!..
Бредуть, бредуть вигнанці в дорогу
неблизьку!..
А скрізь по всій пустелі
тоненькі стебла літер,
Як трави, проростають в палючому піску.

Їх топчуть ситі коні, дзвенять чужі
стремена,
А букви проростають в легенди і пісні.
«Цавет танем!»— як кажуть,
прощаючись, вірмени.
Твій біль беру на себе. Печаль твоя в
мені.

Lingua Franca

Лінґва франка (італ. *lingua franca* — «мова франків») — мова яка є *де-факто* мовою міжетнічного спілкування. Іншими словами — функціональний тип мови, що використовується для спілкування між носіями різних мов в умовах обмежених соціальних контактів*.

Античність – давньогрецька, латина;

Середньовіччя – латина;

XVI - XVII ст. – іспанська мова;

XVIII ст. – французька мова;

XIX – перша половина XX ст. – німецька мова;

друга половина XX – XXI ст. – англійська мова

* https://uk.wikipedia.org/wiki/Лінґва_франка

Назви деяких праць, присвячених глобальному характеру англійської мови

- Jenkins, J. (2007). *English as a lingua franca: Attitude and identity*. Oxford University Press.
- Cogo, A. (2015). *English as a Lingua Franca: Descriptions, Domains and Applications*.
- Dewey, M. (2016). *The Pedagogy of English as a Lingua Franca*.
- Knapp, K. (2015). *English as an international lingua franca and the teaching of intercultural communication*.
- Phillipson, R. (2008). *Lingua franca or lingua frankensteinia? English in European integration and globalisation*

Філіп Альтбах «Тенденції глобальної вищої освіти: основні напрямки академічної революції» (2009)

Ключовими факторами, які впливають на глобальний освітній простір, на сьогоднішній день є:

- 1) виникнення глобальної системи знань, в якій комунікація стає прозорою, а результати досліджень та інша інформація легко поширюються по всьому світу,
- 2) використання англійської мови як головної світової мови наукового спілкування та
- 3) експансія інформаційних технологій

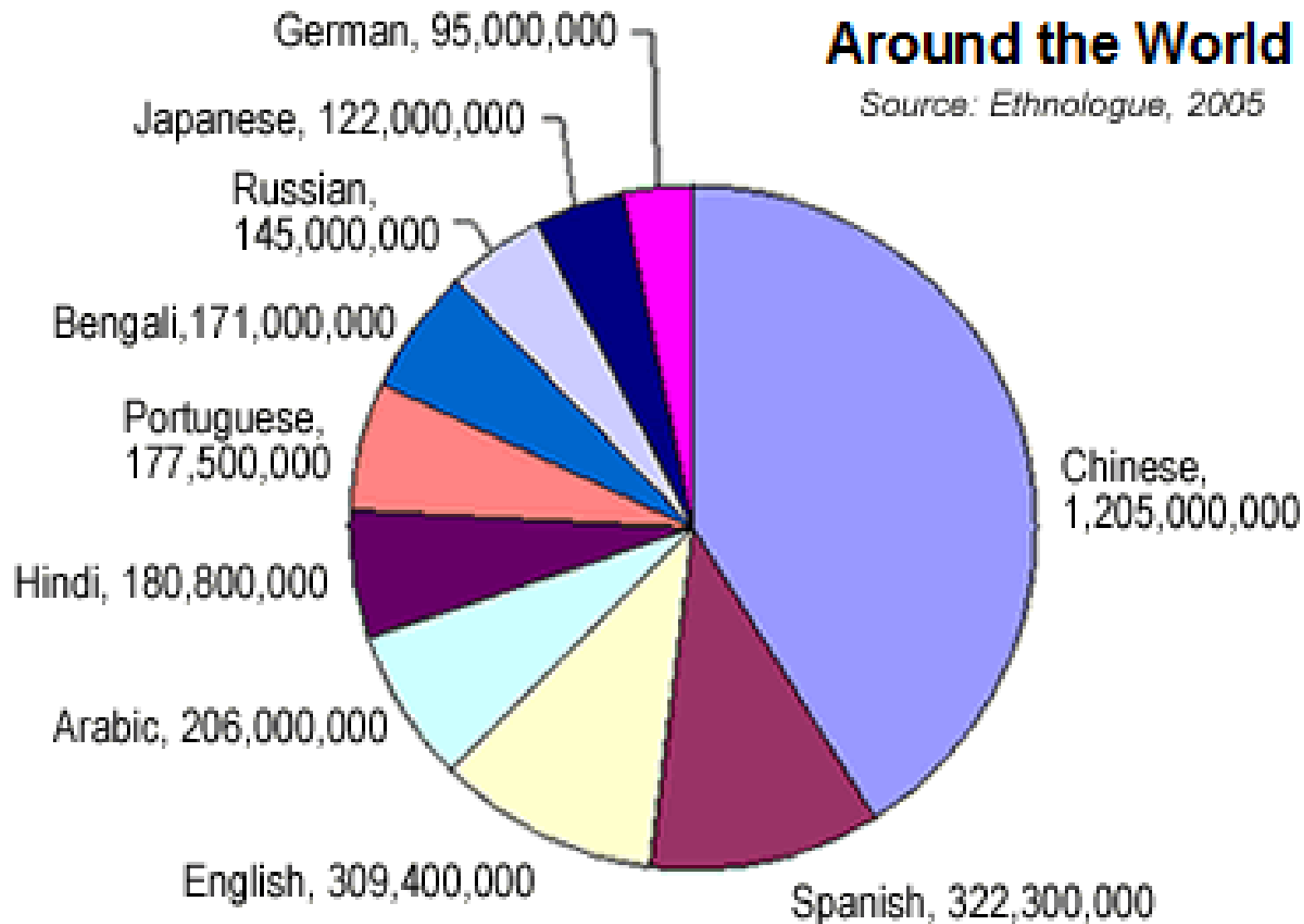
Філіп Альтбах “Інтернаціональні імперативи вищої освіти”(2013)

Глава I «Імперська мова: англійська як домінуюча академічна мова»

«Англійська мова домінує у науці, дослідницьких стипендіях та навчанні як ніколи раніше. Хоча англійська не досягла статусу латини, яка була єдиною в Європі мовою викладання та науки в XIII сторіччі, певні аналогії сьогодні досить помітні. До середини XX сторіччя більшість країн використовувало національні мови для навчання та наукових досліджень. При цьому, французька, німецька, російська та іспанська мови особливо активно використовувались (і продовжують використовуватися) для академічних та наукових публікацій, а також домінують у певному регіоні. Продовжують існувати японські, китайські, шведські та інші наукові спільноти. Але немає сумнівів, що головна міжнародна академічна мова сучасного світу – це англійська»

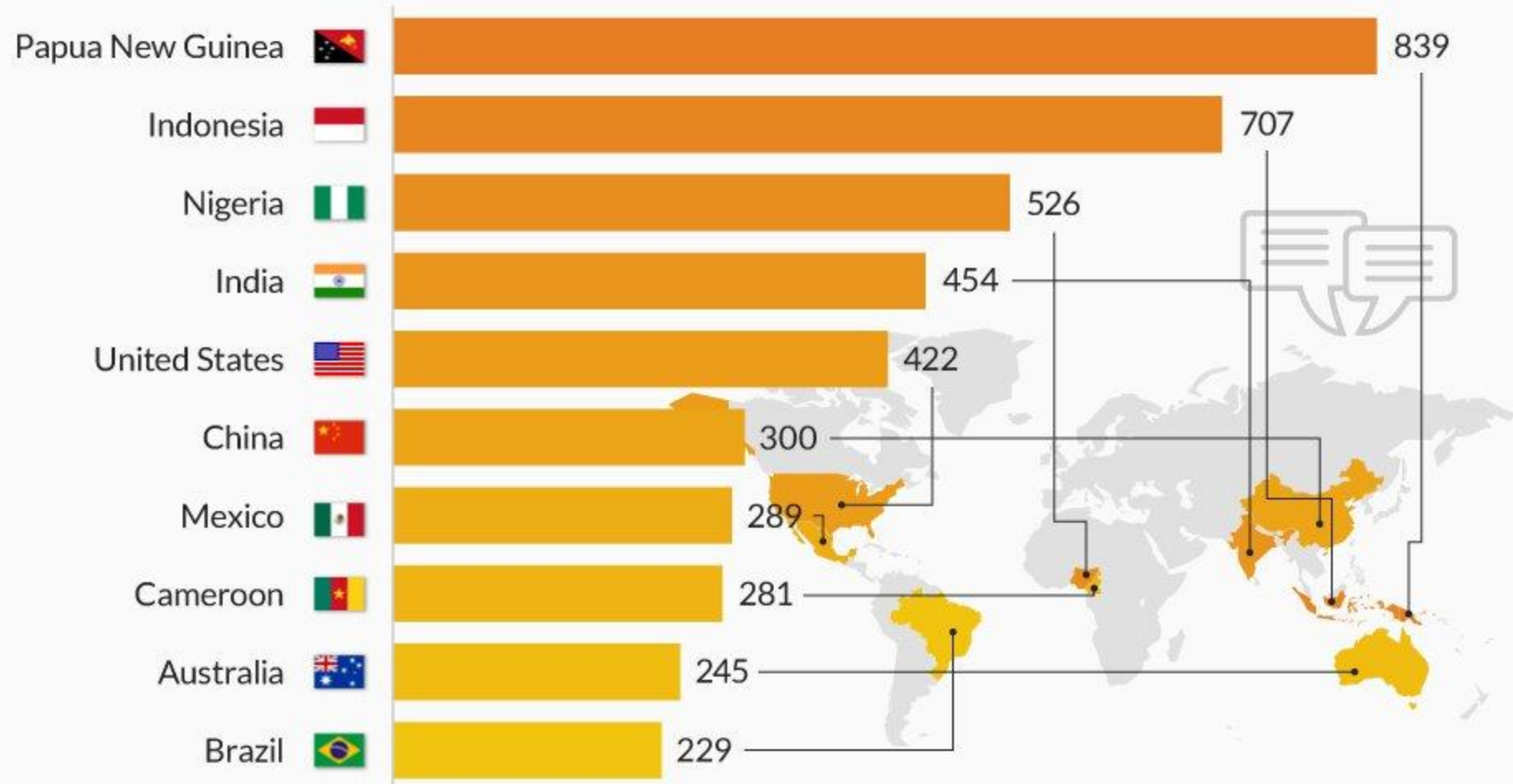
Approximate Number of Speakers, by Language Around the World

Source: Ethnologue, 2005

The Countries With The Most Spoken Languages

Number of living languages spoken per country in 2015

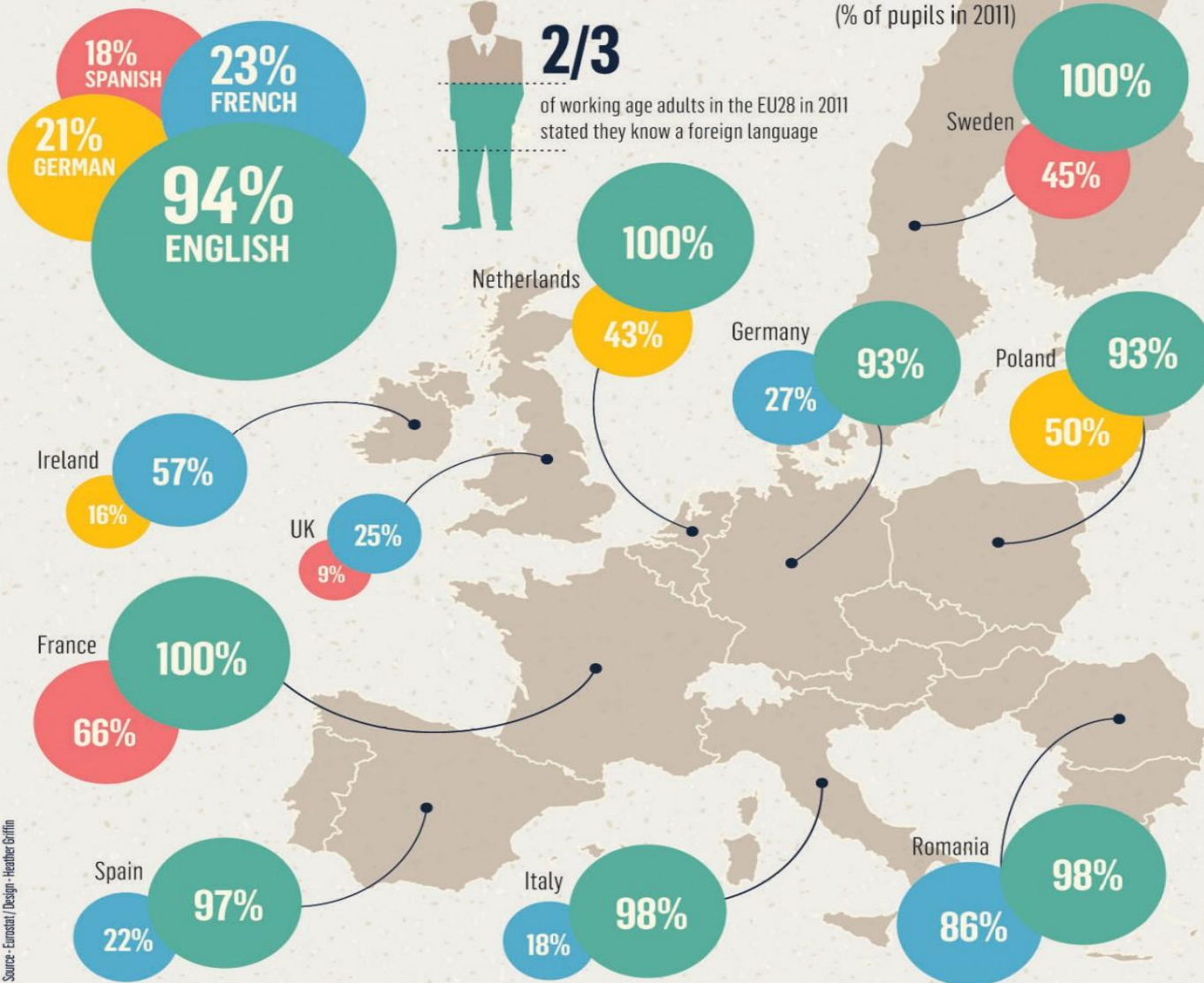

@StatistaCharts Source: Ethnologue

DO YOU HAVE A SECOND LANGUAGE?

TOP FOUR LANGUAGES STUDIED IN EUROPE & THE MOST COMMONLY STUDIED LANGUAGES IN SECONDARY SCHOOLS

2/3

of working age adults in the EU28 in 2011 stated they know a foreign language

7% v 70%

only 7% of Irish 10 year olds learn a foreign language, compared with an EU average of above 70%

100%

secondary school students in Czech Republic 2 or more languages are studied

19%

of Irish students at Leaving Cert level study no foreign languages

50% v 8%

in the EU 50% of secondary school students study 2 or more languages, whereas in Ireland the comparable figure is only 8%

500

the number of employees Paypal had to hire from abroad to staff positions in its Irish office, to meet its linguistic requirements

1.42%

of the total student population in Ireland went on an Erasmus exchange in the academic year 2011/2012, up from 1.29% in the academic year 2010/2011. This is a promising trend

MOST SPOKEN SECOND LANGUAGES* IN THE EU BY COUNTRY

*LANGUAGES PEOPLE CAN SPEAK WHICH
ARE NOT THEIR MOTHER TONGUE

MORE MAPS AT:
JAKUBMARIAN.COM

Саймон Маргінсон “ Динаміка національної та глобальної конкуренції в вищій освіті ” (2006)

«Глобальна вища освіта виробляється та споживається в рамках всесвітньої університетської ієрархії, в якій нерівність між дослідницькими університетами, як і нерівність між націями – і потоки людей, капіталів та знань, пов'язані з цією нерівністю – необхідні для глобальних перегонів. Нації-експортери збагачуються від відсутності можливості надання якісних освітніх послуг у нових націй, що веде до подальшого знецінення систем вищої освіти останніх. Англійські нації отримують переваги завдяки домінуванню англійської мови. Ця глобальна ієрархія не є обов'язковою для спільних дослідницьких проектів або некомерційного обміну студентами. Але без такої системи неможливо говорити про статусні переваги, а отже – про світову соціальну конкуренцію в галузі вищої освіти»

Критика англомовної уніфікації освітнього процесу

- Енді Кірпатрік у статті «Інтернаціоналізація або «англізація»: медіум навчання в сучасних університетах»(2011) пише про загрози місцевим мовам та академічним традиціям, які несе сучасне розуміння інтернаціоналізації, зокрема, штучне нав'язування англійської мови національним академічним спільнотам.
- Таїна Саарінен (2012) констатує небезпеку формування лінгвістичної гомогенності взамін лінгвістичної різноманітності, та, як наслідок, надто спрощеної картини світу, яка впевнено постає внаслідок реалізації сучасних підходів

ВИСНОВКИ

1. В сучасному світі англійська мова відіграє роль *lingua franca* глобального академічного простору;
2. Університет світового класу розбудований на основі англо-саксонської моделі, а отже несе в собі англомовний контекст;
3. Активне впровадження англійської мови в академічне життя України підвищує конкурентоздатність вітчизняної освіти в європейському та глобальному освітньому просторі.

